

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félre 6 frt., negyedévre 3 frt.
Előfizetések és hirdetések helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.
 Helyben előfizethet: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben
 Egyes szám ára 5 kr. o. é.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorát 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek: Helyben: aszerkesztőség, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglner (Neuer-Markt 11 sz.), Oppel Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart.
 Nyitlir sora 20 kr.

Lapszemle.

A „Pesti Napló“ az önkormányzat lényeges sarkpontját, mindenekelőtt a tisztviselőválasztási jogban s az ezzel szükségképp együttjáró jogokban látja, ha ez kivételik belőle, a százados intézmény összeomlik, azért ily fontos dologról levén szó, őszinteséget kíván a nemzettel szemben, hogy megértessék; a ki a tisztviselőválasztás megszüntetéséről szól, beszéljen nyíltan és magyarul és mondja ki, hogy megunta az önkormányzati szellemben és intézményekben nyugvó szabadságot, mert hypocrisis az, ha valaki az állami közigazgatás közvetítésének s a tisztviselők feletti rendelkezést stb. maga után vonó tisztviselőválasztási jognak elvonása után a képviselőválasztási elemunkálatok intézésére s a felirási jogra hivatkozik; első a köz-ohaj szerinti állandó lajstromok behozatalával, a második pedig önként megszűnik, mivel a „Kreis-hauptmannok“—hoz intézett rendeletek ellen a megye nem írhat fel, ép így illusorius levén a statutarius jog is, ha tárgyai, a tisztviselők feletti feyelmi jog, a járárok beosztása, a rendőrség szervezése, árvaügyi intézkedések a közmunka, utépi-tés állami kezelés alá vonatik.

A „Hon“ a pénzügyminiszternek azon szerződéséből, — melyet az Erlanger-féle consortium-mal a vajdahunyadi vas- és zsilvölgyi közszénbányákat illetőleg kötött, azt észleli, hogy pénzügyi gazdálkodásunk vezetői az iránt sincsenek tisztában, hogy a kormány a nemzetgazdasági életben mily szerepe van. Az említett szerződés, tudvalevőleg 60 évre szól s noha pénzügyileg jelenben hasznos volna is, sok kárt fog okozni az által, hogy a közszén nem használható fel ipari célokra, hanem nagy mennyiségben fog külföldre vitetni, mert a consortium nagy termelésre van kényszerítve, pedig tüzelő szereinkkel annál inkább is gazdálkodnunk kellene, mert nem sok van, s az ipar terén előhaladt. Anglia már aggódik a tüzelő anyag miatt, pedig sokkal gazdagabb volt, mint mi vagyunk, ép ez áll a vasanyagra is, melynek ipari feldolgozására még most képtelenek vagyunk, majd akkor lesz kevés és drága, mikor jobban használni vehetjük. Azonkívül, noha a kormány az igazgató tanácsban és ellenőrzésben részvétel biztosított, ez még sem elegendő a monopolium hátrányainak megállítására, mely ép úgy káros a jelenre, mint az előbb felhozottak a jövőre, tehát a bérbeadás — káros voltánál fogva — nem helyeslehető.

A „Reform“ oly rendkívüli pazarlást, a nemzet anyagi és szellemi érdekeinek oly nagymérvű elfecserlését látja törvényhozásunknak a szólásszabadság czége alatt eddig folytatott s még tudja isten meddig folytatandó eljárásában, hogy azt bizonyítgatni felesleges, az angol parlament 95 esti ülésben (mert reggeliek csak a beszélhetési vágy olykor kielégítésére szolgálnak,) számtalan kérdést bir évenként elvégezni, mit az ott divatozó előleges közlési rendszer tesz lehetővé s melyet nálunk már csak azért is jó volna meghonosítani, mert a költség kimélete mellett képviselőink több időt szentelhetnének gazdaságunknak s családi ügyeiknek, azon kívül könnyen lehetne a közügyeinket most bontó haladási egyoldalúságot mellőzni, s az egymásra vonatkozó ügyek parallel elintézését eszközölni.

Az „Ung. Lloyd“ a szegényügyi törvényhozási értékeket s mindenekelőtt azon kérdést veti fel: kit lehet a törvény értelmében szegénynek nevezni? Nézete szerint csak azt, ki a földtelenségre szükségessé léteszközköztet nélküli. E szempontból kiindulva, nagy bajnak mondja, hogy nálunk a közadakozásból élő szegényeknek, sőt még a fegyenczeknek is oly jólétet készítenek elő, mely sokkal rosszabb sorsu szorgalmas munkást a munkától elidegeníti és télenlégre, koldulásra ingerli, melyből könnyebb megélni. Következik pedig ebből, hogy a szegényügyi törvényhozás erkölcsi súlypontja a koldulás megszüntetésére célzó helyes rendőri intézkedésekben keresendő, melyeknél fogva csak az vehesse igénybe a közjótékonyt, kit öregség vagy testi hiányok képtelenné tesznek a munkára.

A „P. Lloyd“ tagadja, hogy az állam fel volna jogosítva a vasuti kölcsön biztosítása végett jelzálogként lekötött zádkány-zágrábi és károlyváros-fümei vasut vonalakat másnemű jelzalog által helyettesíteni, mert az erre vonatkozó 1867. 13-

dik törvényozik világosan kimondja, hogy a kölcsön biztosítására azon vasutak és csatornák szolgálnak, melyek e kölcsönből kiépítettek. A helyettesítés tehát csak a két szerződő fél kölcsönös beleegyezése folytán történhet. Közlebről tekintve azonban a dolgot, a helyettesítés ily módon sem eszközölhető azért, mert a hitelezők ebbeli akaratát konstatálni nem lehet. A hitelezők ugyanis, nem erkölcsi személyt képeznek, hanem minden kötvény birtokos külön volna akarata iránt megkérdendő. Ezt tenni az államnak nincs joga, sem azt nem követelheti, hogy a hitelezők ily kérdésre válaszoljanak.

A haza és nemzet életérdeke mindenek fölött.

Az állam érdeke, hogy nemzetiség és pártszínezet különbség nélkül az állampolgárokat közmívelődési, vagyonosodási és polgárgazti állapotjuk jobbításában segítse, hogy a jövő nemzedék czélszerű műveléséről, érdemes polgárokká tételéről saját körében gondoskodjék.

Az 1848-ik év rohamos átalakulása és pusztításaival legfőképpen nemzetünket érte; alig maradt család, mely valamelyik életerős tagját ne veszítette volna, vagyoniilag pedig akárhányan mindenüket vesztek. Vannak, kik, ha nem is mindenben, de nagy részben veszteségüket a realis vagyonban kiépülték, ha mindjárt vagyonuk egy részének feláldozásával is; a kik a gyökeresen megváltozott viszonyok közt elesetek, azokat a nem időszzerűen alkalmazott hiteltörvények, a mostoha körülmények és kiméletlen hivatali eljárás, gyakran a nemzeti kötelmekhez ragaszkodás sodorta el. A közép nemesi osztály s a polgárság sokat szenvedett volt vagyoni tekintetben. Az utóbbi szellemileg is gazdag sarjadékot s alkalmas munkaerőket állított az újabb kor működési terére; de az 1866-ig a régi szokások és nevelés köréből kilépni nem tudó, nem akaró vármegyei közép-nemesi osztályt, mely magát feltalálni nem tudta, sokat veszített, tulterhelte, korához nem alkalmazkodott — osztály és kormányi oltalom hiányában ugyiszlva elhanyagolt.

Ezt számba kellene vennünk, mert az erdélyi részekben alig vagyunk néhány száz-ezeren.

A más nemzetiségűek előre igyekeznek; százával neveltetik felsőbb tanodáinkban is ifjú nemzedékeket. Például a szászoknak minden városában és jobbacska falujában jeles intézetei és külszázgon felelősség alatt képezett tanítói vannak; pappá, felsőbb intézeteknél tanárrá csak az lesz, a ki alsóbb tanintézeteknél hosszasan tanító volt. A szász ma is ugynevezett nemzeti, valamint közvagyonát tanintézetek gyarapítására, fenntartására fordítja. Valóban tőlük tanulhatnánk mi is.

Igaz, hogy 1848. octoberétől fogva e mai napig alig volt időnk helyreállítani azon károkat, melyeket a nemzeten s egyes tagjain a rombolás, az önkény, a nemzetiségi féltékenység s utóbb a pártviszály ütött: a csapásokat maig sinli az erdélyrészi magyarság, volt nemesi középosztálya, polgársága.

A vasutak, az újabb vállalatok kevesek, Erdélybe pénzt nem hoznak, hanem a létesítések felhasznált milliók kamataiban részesülünk; több év terméketlensége, a becsődült idegenek által előidézett drágaság, adó és másnemű végrehajtások, későn és töredékesen kapott kárpótlás, a kényszerült hitelezés tömérdek kamatai oda juttaták a volt nemesi közép-

osztályt és polgárságot, hogy nem bírja gyermekeit illően nevelni, taníttatni s e mellett mégis napról napra szegényedik.

Ez a valóság és nem tulás. A ki nem hisz ám nézzen körül a megyei községekben s meggyőződik arról, hogy még igen is keveset mondottam; hogy sürgető szükség van nemzeti közérő segédelmére.

Kettőzött erővel, szorgalommal és kitarással kell minden állampolgárnak oda hatni, hogy gazdaságunk, iparunk és kereskedelmünk fejlődjék, kő- és vasuthálózatunk kiegészíttessék, hitelünk emelkedjék; szaktanodáinkat és képezdeinket szaporítani kell; a tanügyi alapokat növeljük, a közértelműséget a közművelődést terjesszük.

Nemzetgazdaságunk e fejlesztéséről nem kellene a politika mellett elfeledkezni.

Egy második gazdasági intézetnek Krakóba lenne helye, s országszerte állítani kellene alsóbb gazdaképezdeket. Az újból összeolvasztandó bánya és erdőszeti igazgatóságot Zalatnára, K.-Fejérvárra kellene behelyezni. Olyan okosztéri nemzeti és kormányzati politikát kellene nálunk folytatni, mely a pártéletet s protectiot ne tegye a helyi érdekek fölé; különben az erdélyi részek vidékein, nem csak valódi és meglévő erőnk is hasztalanul elforgácsoltatik, hanem idegen elemek foglalják el befolyásban és vagyonban mindazon tért, melyet államiségünk s politikai nemzetünk vezérszerepe igényel; a particularismus tulhajtása a szenvedélyig, párt-gög meg ránkör nem csak a maga befolyását játsza el, hanem a nemzeti közérő teszi semmivé, s az ily szétmálásból semmiféle egyéni omnipotencia sem emelt ki soha egy nemzetet sem.

A mult éveken találkoztam a pesti Dunasoron egyik hazai notabilitással. Hazánk ügyeiről beszélgetve, nagy lelki nyugalommal mondá, miszerint ő igen óhajtaná, ha a ministeriumokhoz mentől kevesebb erdélyi ember jutna alkalmazásba, s hogy követeink, képviselőink közül is kevesen képesek a helyes irányadásra.

Nem levén szokásom az üres bókolás, emlékeztetém Cserei történésünk egy mondatára s biztosítam arról, hogy miután orsz. képviselőink szoros pártfegyelmet tartanak, s a választások consequenter az erdélyiekre való csekély tekintettel az általa jelzett irányba hajtatnak végre, bizonyos, hogy vágya teljesül rövid időn, hanem hozzá vetém: azután kegyeskedjen az eredményre is gondolni.

Az eredmény már is érezhető. Fájdalmasan sújtja minden nap birtokos és polgári osztályunkat az, hogy fenn a ministeriumoknál nem ismerik kellően bajainkat; magán és közvesztéseinkről nem sokat tudnak. Bizony pedig megkívánhatnók, hogy az erdélyi részek ügyeit behatóan tanulmányozzák s orvoslászhoz kezdjenek; mert az igazságügyérnek a mult év május 6-án a birtokrendezés tárgyában kibocsátott rendeletének káros következményeit úgy az állam valamint az egyes birtokosok megsinlik s a halasztás minden nap pótolhatlanabb károkat okoz.

Az ilyszertü sérelmek nem kis számmal vannak s ezért felhívjuk követeinket, vegyék azokat figyelembe s eszközöljék a javításokat, az okosztéri megtakarításokat, eszközöljék ki a gyarapodás előfeltételeit, nehogy azt mondják megint elleneik: a haza és választók érdeke előttük csak masodrendű kérdés. Több figyelmet kérünk, de több tevékenységet is.

e-i.

Zichy József gr. földmívelési, ipar- és kereskedelmi miniszter beszéde

a képviselőház febr. 21-ki ülésében.

T. Ház! (Halljuk!) A napirenden lévő költségvetés oly időben állapított meg, sőt oly időben ment át a pénzügyi bizottságnak tárgyalásán, midőn én, ki csak az imént vettem át Ö Felsége kegyes bizalmából tárczám, a történt megállapodásokra semminemű befolyást nem gyakorolhattam.

Ha mindamellett egészben magamévá teszem e költségvetést, a mint az most előttünk fekszik, fentartván egyes tételek tárgyalása alkalmával nézeteimnek nyilvánítását, könnyíti állásomat egyrészt azon körülmény, hogy hivatali elődöm nemcsak tagja a miniszteriumnak, ha épen a kormány-nak feje is, kinek támogatására tehát egyes kérdésekben bizton számíthatok; hanem könnyíti az is, hogy a pénzügyi bizottság szigorú bírála mellett is alig talált az előterjesztett költségvetésben sok változtatni valót.

Azon néhány tételnek pedig, hol lényegesebb megszorításokat javasolt, ott tán a tárgyalás folytán ki lesz deríthető, miszerint azoknak a költségvetésbe eredetileg történt felvétele alapos okoknál fogva történt.

S így talán mellőzhetnék minden további szót, ha magam is mélyen nem érezném, hogy a t. ház méltán kívánhatja ismerni nézeteimet az iránt, (Halljuk! Halljuk!) miként szándékozom felhasználni a megszavazandó budgetet, vagyis: hogy vélem érvényesíteni befolyásomat az ország közgazdasági viszonyainak azon részére, mely a vezetésemre bízott miniszterium ressortjába tartozik. (Halljuk!)

Ne méltóztassék, t. ház! teljes programnak venni az általam röviden előadandókat, mert ezuttal csak néhányat azon irányismékből szándékozom kifejtetni, melyek szerint anyagi érdekeinket fejlesztendőknek tartom. (Halljuk! Halljuk!)

Tagadhatatlan ugyan, hogy összes anyagi termelésünk súlypontja még mindig a mezőgazdaságra esik és a közgazdasági haladás egyes cseppjeit tekintve, meg kell vallanunk, hogy Magyarország eddigelé még mindig kiválóan földművelő állam. Mégis nem kényelmességi szempont az, mely a költségvetés egyes részei sorozatában készlet haladni, ha nézeteim előadását az iparra vonatkozókkal kezdem meg; hanem teszem ezt azért, mert meg vagyok győződve, hogy valamint más országokat épen az ipar segítette a művelődés és jólét azon polczára, melyen jelenleg szemléljük, ép úgy az iparos érdekeknek talán nem elégséges ápolása oka annak, hogy inkább, mint más országok függünk még mindig az időjárás szeszélyétől, a külföldi termelési viszonyok conjecturáitól, és nem tudtuk még nagyobb virágzásra segíteni hazánkban az égalji viszonyoktól függetlenebb termelést és folytonos munkásságot, mely a mint egyrészt az ország anyagi jólétét gyarapítja, ugy másrészt segíti erősíteni, sőt teremteni azon polgári közp-osztályt, melyben a modern állam hatalma s ereje alapszik, melynek gyarapítása nálunk épen a politikai esélyességnek is postulátuma. (Helyeslés.)

Népességi viszonyaink átlag és országszerte nem a legkedvezőbbek az iparos fejlődésnek. Nem lehet tagadni továbbá, hogy azon abnormis munkaviszonyok, melyek itt uralkodnak, még abban is gátolnak, hogy más államok tapasztalásszerelte vívmányait előnyünkre használhassuk; de valamint tudom, hogy ezen viszonyokkal számolunk s megküzdünk kell, ugy tudom másrészt azt is, hogy nem ezek egyedüli akadályai nagyobb mérvű iparos fejlődésünknek; hanem, hogy van számos egyéb, mely részint az illető osztálybeliek lelkes összeműködése, részint az államnak is erélyos közbenjárása állhatvagy végkép megszüntethető, vagy legalább enyhíthető. (Ugy van!)

Az e fajta bajok közé kell soroznom a hiányos ipari oktatást és szaknevelést, (Helyeslés) s mig itt fel lesz kelve, kellő mérvben az érdekeltek buzgóssága, közbelépendőnek találok az államot és kötelességének ismerem, hogy az iparos szakoktatás terjesztéséről gondoskodjak. Kétszeres kötelesség ez oly államban, a hol, mint nálunk, néhány egyesületi erővel keletkezett ipariskola segélyezésén kívül az ország részéről ugyiszlóval, sem-

mi sem történt, sőt a hol az ugynevezett ipari szakoktatás is inkább csak pótlása volt a multnak s a még vérré nem vált közoktatási törvény általános életbe léptetéseig mutatkozó hiányoknak. Estéli tanfolyamban nyertek ugyanis oktatást az elemi ismeretekben azon tanoncok, kik ilyenben korábban nem részesültek. Oly magas ipari szakoktatás, minőre más, nálunk e tekintetben sokkal előrehaladottabb államok százazereket költenek évenként, ilyennek nálunk nyoma sincs; a tan- és mintaműhelyeket még név után is alig ismerjük, pedig rá kell az ösvényre térnünk nekünk is, különben elmaradunk, holott kétfőzőtt léptekkel kellene a már is haladottabb államok nyomába sietnünk. (Élénk helyeslés.)

S midőn készségesen ajánlom a budgetnek a tavalyihoz magasabb tételét, melyen a pénzügyi bizottság sem változtatott, úgy hiszem, már is ki nyilatkoztathatom, hogy ez irányban, még ha nagyobb áldozatok árán is jövőre teremtenünk kell, hogy termelhesünk. (Tetszés.)

Nem számítom pedig a nagyobb áldozatok, hanem a kormány által teljesítendő köteleességek közé, hogy az iparos oktatás minden nemét előmozdítsuk. Ily oktatási eszközül, sőt egyik leghatásosabbjaul tünik fel az iparmúzeum felállítása is. (Helyeslés.)

Nem szükséges más államok által ily czélra és hasonló intézmények létrehozatala végett tett óriási investitiókra utalni; elég, ha ilyen, a már is működő iparosok szakbeli kiképzését lényegesen előmozdító intézet szükségességét emelem ki; elég úgy hiszem, ha kimondom, hogy ezzel tartozunk iparos osztályunknak, melyért épen társadalmi és gazdasági fontosságánál fogva is, minden eszközt fel kell használnunk, hogy a szakismeretek megszerzését s a jó izlés elsajátítását rá nézve lehetővé s ezáltal a külfölddel való versenyzésre képesebbé tegyük. (Élénk tetszés.)

De valamint az újabb közgazdasági tudomány egyik axiomája, hogy az állam ne mindenbe avatkozzék, hanem hagyja ügyeik intézését mindinkább az illető érdekelt osztályokra, úgy mégis anélkül, hogy a laissez faire tanát vallja az állam, sokban közreműködhetik az ipar emelésére. Ezt pedig akkor teszi, ha az egyesületi működés buzditása, az utjában álló akadályok elhárítására, a szabad mozgalom előmozdítása s az iparosok által társulás útján megindított mozgalmaknak fejlesztése által a termelés mennyiségét és minőségét fokozza, s így mesterkélt ápolások, vagy épen védvámok nélkül is oda juttatja az országot, hogy iparbeli szükségletét lehetőleg saját erejéből fokozza. (Élénk helyeslés.)

Mennyiben járhatna itt közben a fogyasztó közönség is, mely sokszor messze földről hozatja drágábbvnt azt, mit talán jobb minőségben hazai iparunk is képes kiállítani, annak taglalása nem tartozik idő. De ha a kormány a közlekedési vonalak tervezésénél tekintetbe veszi az ipar érdekeit is, ha ugyane szempontból működik fejlett és kielégítő hitelviszonyok teremtésére, úgy körülbelől mgtette mindazt, mi tőle e téren méltán várható s mindössze oda kell még törekednünk, hogy a mult ülésszakban meghozott ipartörvény lelkiismeretesen végrehajtatván, (Helyeslés) ez által megszilárduljanak a munkaadó és munkás közötti viszonyok, melyek eddigi rendezetlensége iparosaink részéről oly sok panaszra adott okot. (Ugy van.)

Nem sokkal különb lehet, nézetem szerint, a kormány feladata a kereskedelemre nézve. Ha már az ipar némi kezdetleges állapotában is kinőtt a kormány gyámkodása alól, úgy azt még kevésbé tür-

hetné meg a kereskedelem. (Helyeslés.) Sőt ha még az ipar érdekében valami közvetlen állami gondoskodást el is fogadnánk, a kereskedelemre nézve ezt merőben károsnak kell elismernem, mert a kereskedelemnek életelő eleme a szabadság. — Itt pedig, t. ház! nem csak azon szabadságot értem, melynek fogalmát a tudomány szokta rendesen használni hanem sokkal gyakorlatibb szemponttal kívánok állni, a kereskedelmi szabadság alatt olyat értvén, melyet nemcsak a vám- és hasonló intézmények, hanem a közlekedés és forgalom mai nagy intézményei, vagyis, mi evvel egyértelmű, a vasutak és gőzhajózás, és ezeknek differentialis és protectionalis tarifái se akadályozzák szabad mozgásában (Általános élénk helyeslés.)

(Folyt. köv.)

Országgyűlés.

A képviselőház febr. 22-iki ülése.

Stoll Károly benyújtja a nagybányai kerületi bányaegylet kérvényét, melyben a pénzügyminis-teriumnak 1872. márczius 17-éről kiadott rendelete által a bányászatnak a kincstári bányaerdők használata iránt fennálló törvényes jogamegtagadatlán, az ezáltal a törvényen esztett, s ekként országos sérelemnek orvoslásáért esztetik.

Borbory Károly egy erdélyi reformált egyház-kerület közgyűlésének kérvényét nyújtja be a köz-zeptanodák mielőbbi rendezése tárgyában.

Mindezen kérvények a kérvényi bizottsághoz utasittatnak.

A ház tárgyalja a földmívelés-, ipar- s kereskedelmi ministerium költségvetését.

Következik a részletes vitában a 3-ik czim: A gazdaság különböző ágainak emelése.

Dekani Károly a három királyföldi földmives iskola segélyezésére a ministerium által előirány-zott összeget kívánja megszavaztatni.

Major Pál: T. ház! Részemről az előttem szó-lott t. képvis. társam azon véleményét, hogy a kereskedelmi ministerium által a Királyföldön felállítandó magasabb földmivesskola részére előirány-zott 3000 forint teljes épségében fenntartassék és megszavaztassék pártolom.

Ezen készségemnek idokolására elégséges le-gyen egyetlen egy indokot hozni fel. Jól hangsú-lyozta tegnap Tisza László t. képvis. ur, miszerint különösen a közgazdászati és gazdasági téren nem csak a kormánynak, hanem a társadalomnak is van-nak feladatai: a kormánynak különös feladata az, hogy azon egyleteket és testületeket, melyek a köz-gazdasságot vagy gazdasági teret tesznek, a mit te-hetnek, tehetsége szerint segélyezze.

Én csak örömmel üdvözölhetem azon tényt, hogy a szász egyetem saját területén, saját erejére támaszkodva ezen üdvös intézményt létre hozza és a kormánnytól nem kíván egyebet annál, mint a mit ezen intézménynek kellő felszerelésére, kivite-lére saját erejéből előállítani nem képes.

T. ház! A szomszéd osztrák államokban tud-tomra 14 földmives-iskola van, ezek közül egyet-len egy sem állami, mind egyleti, illetőleg testületi iskola. Az állam ezen iskolákat csak segélyzi. Tudtomra Németországban van 38 földmives is-kola, szintén csak segélyzi őket az állam. Ezen or-szágokban keresztül van vive a társadalom terén való erőfeszítés elve, s azon elv, hogy a kormány a társadalom terén kifejtett tevékenységet segé-lyezze. Én örömmel üdvözölöm ezen elvnek, ezen eljárásnak kivitelét a királyföldi területeken, ezen okból ajánlom a t. ház pártfogásába méltányos ké-réseket.

oka, hogy csak akkor lehetett foganatba venni, mi-kor a francia földre lépnek. Aug. 4-én azonban Moltke észrevette, hogy a két fősergeben (Saar-gemündnél és Hagenaunál) elváltan álló francziák e stratégiai hibájukat belátják, és előre nyomulva a Pfalzban egyesülhetnek, s őt, midőn a pfalzi erdő-ségből kilép, Kaiserslauternnél megtámadhatják, vagy pedig Bitschnél egyesülve a Saarnál fogad-hatják el a védelmi csatát. Ez eshetőségekre akarta Károly Frigyes és Steinmetzet kéznél tartani, és lépésről lépésre jelölte ki utjokat, csak egy napról a másikra szóló parancsokat adott ki, mi Stein-metzet sérté, előtte bizalmatlansággként tünt fel.

Spichenen után Steinmetz a nagy tervet természe-tesen közölte alparancsnokaival. Ezek, mint Moltke is-kolájában felnőtt tábornoki tiszték, Moltke eszméit hely- és időszzerűleg oly jól alkalmazták, hogy a mester maga sem tehette volna jobban. Úzve a francziákat aug 14-én Colombey-Bornynál megtá-madják, és pedig ismét Steinmetz hire s tudta nél-kül. A különbség csak annyi volt, hogy Spiche-rennél Steinmetz Blücher eszméjét, itt pedig Moltke gondolatait követték. A csata után Steinmetz hi-báztatta eljárásukat. Alig végezte megróvását, be-érkezett Moltke tudósítása, melyben a Borny-i tá-madásról elismeréssel szól, mert ezáltal a már el-vonulófélben levő Bazaine feltartóztatott, és Fri-gyes Károlynak ideje maradt őt megkerülni. Most a „második Blücher, Steinmetz, a hatalmas oroszán“ egészen komikus egyénné sülyedt alá, ki mindig ta-pogatódzik, s soha sem találja meg a helyes utat. A hadjárat kezdetén saját terve szerint mindig tá-madni akart, holott minden ütközetet kikell vala kerül-

Marad az előirányzott 3000 forint helyett a p. ü. bizottság által javaslatba hozott 1800 forint.

A 3-ik czim alatt összesen 116,900 forint szá-vaztatik meg.

Negyedik czim: Gazdasági taninté-zetek.

A negyedik czimen megszavaztatik a pénzügyi bizottság által javaslatba hozott összeg, s így a gazdasági tanintézetek összes kiadásai fejében 217,764 forint, s azok jövedelmei fejében 63,290 forint vétetik fel a költségvetésbe.

Ötödik czim: Álladalmi lötenyészintézetek.

Az ötödik czim alatt előirányzott összeg a p. ü. bizottság javaslata szerint szavazta-tik meg.

Hatodik czim: Vesztegetintézetekre 43,690 forint.

Hetedik czim: A keleti mahavész elfoj-tására 35,000 forint szavaztatik meg.

Megszavaztatik a nyolczadik czim alatt: Pesti állatgyógyintézetre összesen 40,595 forint.

A három utóbbi czim fedezete fejében ö ssze-sen 10,400 forint szavaztatik meg.

Kilencedik czim: Bányakapitánysá-gok, összesen 62,000 forint szavaztatik meg.

Tizedik czim: Földtani intézetekre ösz-szesen 28,300 forint van előirányozva.

Tizenegyedik czim: Statistikai hivatal, megszavaztatik összesen 56,870 forint.

Tizekzedik czim: Posta jövedék. Elő van irányozva szükséglet gyanánt 5.191,100 forint, fedezet gyanánt 5.286,000 forint, e szerint tiszta jö-vedelem 94,000.

A ház többsége a czimet a p. ü. bizottság ja-vaslata szerint szavazza meg.

Tizenharmadik czim: „Távirada“

Távirada czimén kiadásképp 1.941,300 forint, bevételképp 1.813,900 forint szavaztatik meg.

Tizennegyedik czim: Rév-s tengerparti egészségügyre megszavaztatik 103.599 forint, fedezet 37,000 forint.

Tizenötödik czim: Pesti zálogház, meg-szavaztatik 150,500 forint.

Bányailletékekre 70,707 forint, alapok, ala-pítványok és különféle bevételekre 27,940 forint, nyugdíjakra 123,055 forint szavaztatik meg.

Rendkívüli szükséglet I. czim: Ipari czé-lok; ugyanis kézműipar kiállítás, bécsi világkiál-lítás.

A ház az egész ügyet a pénzügyi bizottság-hoz kívánja visszautasítani.

Zsedényi, Madarász és Tavaszsi indítványai is a pénzügyi bizottsághoz utasittatnak.

Következik a rendkívüli költségvetés II. czi-me, ugyanis „Gazdasági tanintézetek.“ E czim tár-gyalása félben maradt.

Koch Antal egy. ny. r. tanár, mint a múzeum-egylet ásvány- és földtani gyűjtemény fő-örének jelentése

a gyűjtemények jelen állapotáról és elhelyezéséről.

Tisztelt közgyűlés!

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi magas minis-terium és az erdélyi múzeumegylet között megkötött szerződés értelmében, a múzeumegylet ásvány- és földtani gyűjteménye felett mint egye-temi tanár a főirri tiszttel is fölrüháztatván, van szerencsém ezen minőségemben a gyűjtemények-

nie. Spichenen után, rosszul fogva fel Moltke tervét, a tartozkodót akarta játszani, éppen azon pillan-atban, midőn vakmerő támadás vált szükségessé, ha mindjárt mintegy fejjel akartak is volna Metz falainak rohanni. Midőn Metz körülzárólása azt kö-vetelte, hogy a fővezérség egy kézben összponto-síttassék, Steinmetzet hazaküldték, mig alvezérei Manteuffel és Goeben egymásután lettek az első hadsereg főparancsnokaivá, és dotatiót nyertek, sőt Kameke, ki a spicheneni támadáskor térdét törte, második hadügyminis-ter lett. Csak a király halála, ki 1866-ban tett szolgálatait nem feledte el, jött segélyére, hogy mégis szabadságotl jó állományu tá-bornagy lett.

Mig tehát az első hadsereg, mivel vezére sa-ját eszméit követte, kezdetben tervellenesen mű-ködött, addig a más két hadsereg a mester által adott irányt követe. Ha Moltkét nem támadják meg a francziák Pfalzban, akkor bevégzi aug. 7-én az első és második hadsereg arcvonalba állítását a Saarnál, mikorra a még hátramaradt porosz és pommerani két hadtest is megérkezendettek; ekkor 8-án nyugnapot engedve, Steinmetzczel is közöl-hette volna haditervét, s 9-én az összes porosz s délnémet haderővel megtámadja az ellent. A stra-tegiai gépezet ekkor már működhetett volna. Le-gyezőszzerűleg kiterjeszkedve, az első és második, hadsereg homlokba fogja az ellent, mig a harmadik, mely ez alatt a sziléziai hadtestet magához von-ta a Felső-Saar felől oldalon találja, mint Telamon-nál, ekkor a gallok a két malomkö között össze-töretnek.

nek jelen állapotáról és elhelyezéséről, miután azok tényleg átvétettek már az egyetem részéről, rövid jelentést tenni.

Az egyetem ásványtani intézete az egyetem épületében kapván helyet, mult évi november hó elején gondoskodni kellett mindenek előtt a gyűj-temény átvételéről és hibátlan átszállításáról. Az átvétel november 17-én megkezdődött, a gyűjte-mény átszállítása is foganatba vétetett s különösen Herbach Ferencz segédőr ur buzgó fáradozásának köszönhető, hogy még a mult évben nemcsak az átszállítás, de az újból való föllállítás is kevés kivé-tellel be lett feleztve. A kivétel egyrészt az őslé-nyek azon gyűjteményére vonatkozik, mely a mu-zeum épületében lépcsőzetes állványra van elhelyez-ve, s melyet alkalmas hely hiányában az egyetemi épületbe áthozni nem lehetett, másrészt Kolozsvár vidékének földtani gyűjteményét illeti, mely átszál-lított ugyan, de melynek pontos meghatározása és újból való föllállítása több időt igényel.

A gyűjtemények új helyisége világítás tekin-tetében jóval előnyösebb a réginél; két nagy te-remből és egy közbeneső szobából áll, mely egy-uttal dolgozójára az őrségének. Az egyik terem-ben az ásvány és általános közettani gyűjtemény állítatott fel, s ebben még két ásványszekrényre maradt hely, melyek a választmány helybenhagyá-sával meg is rendeltettek. Ezen két szekrény egy-részt kiegészítendő az egész teremnek részarányos berendezését, másrészt szükségét is fog pótolni, mennyiben számos, jelenleg a fiókokban heverő ásványoknak czélszerű kiállítására fog szolgál-ni. A második teremben Erdélynek földtani gyűjtemé-ny van felállítva. A közbeneső szobában végre Ko-lozsvár vidékének földtani gyűjteménye lesz kiállít-andó. Gondoskodva van, hogy a gyűjtemények a portól megóvassanak és általában tisztán tartassan-ak. A termék régi korhadt padozata ezen okból lackkal bevonatott s az intézeti szolgának egyik fő kötelessége, a rendet és a tisztaságot fenntar-tani.

Helyén volna, hogy mint ezen gyűjteménynek átvéveje és a tudomány czéljaira fölhatalozója, azoknak tudományos értékét illetőleg kimondjam szerény véleményemet; ezt behatóan és alaposan azonban csak akkor fogom tehetni, ha a gyűjte-ményt egész terjedelmében átvizsgáltam már; je-lenleg általában csak azt jegyezhetem meg, hogy a múzeumegylet czéljainak megfelelőleg, Erdélynek ásvány- és földtani viszonyait gazdag és becses anyag képviseli, hogy ezen anyag a hazai specialis viszonyok átnézetes föltüntetése és a tudomá-nyos használatra is alkalmas módon van meghátá-rozva, rendezve és példányosított csinnal és izléssel föllállitva.

Különösen illeti ez a földtani gyűjteményt, mely a hazai tárgyakon kívül számos becses kül-földi tárgyakat is tartalmaz, melyek a tudomá-nyak általános tárgyalásánál okvetlenül szükségesek s ennél fogva az egész gyűjtemény az egyetemi ta-nítás czéljainak annyira megfelelő, hogy jelen be-rendezésében is föllállításában dicsérettel fenállhat és megmaradhat.

A specialis hazai tárgyakon kívül az ásvány-tani gyűjtemény és számos külföldi tárgyakat tar-talmaz, melyek az ásványtannak általános, az egye-temi tanításnak megfelelő tárgyalásánál használha-tók ugyan, de ki nem elégítők: igen sok külföldi, egyébként közönséges ásvány ugyanis rozsz és tö-kéltelen példányokban van csak meg, sok pedig teljesen hiányzik még. Ezen gyűjteménynek kie-gészítése és általánosítása az egyetemnek feladata lesz; a múzeumegylettől csak azt vagyok bátor kérni, hogy a szebb és ritkább hazai ásványok beszerzéséről ezentul is liberalis módon gondos-kodnék. Az ásványtani gyűjteménynek föllállítása nem felel meg már az egyetemi tanítás czéljainak, ezen okból az egész gyűjteménynek részletes át-vizsgálását és újból való föllállítást legkésőbb a következő téli félévben fogom megkezdeni.

Ezek után tisztelttel maradtam,

Kolozsvárt, 1873. febr. 20-án.

Koch Antal,

egy. ny. r. tanár, mint a múzeumegylet ásvány- és föld-tani gyűjteményeinek főőre.

Dr. Entz Géza jelentése

az erd. múzeum-egylet állattani gyűjtemé-nyének gyarapodásáról. (1872. év szeptember havától 1873. év február havának 20-dikáig.)

Tekintetes múzeum-egyleti közgyűlés!

A magas kormány s az erdélyi múzeum-egy-let között létrejött szerződés értelmében az állat-tannak egyetemi tanára egyszersmind fő őre a múzeum-egylet birtokában lévő állattani gyűjte-ménynek; midőn ezen minőségben szerencsém van magamat a t. közgyűlésnek ezennel bemutatni, kötelességemnek tartom a t. közgyűlést az állatta-ni gyűjteménynek a mult szeptember havi közgyű-lés óta történt gyarapodásáról tudósítani. Ezen gyarapodás az említett idő óta 23 drbra megy s a következő tárgyak képezik:

6	darab	kitömött	emlős,
5	„	„	madár,
3	„	„	kétéltű,
1	„	házi kakas	felállított csontváza,

7 „madár szegycsont,
1 „lódarázs-fészek, Vikol ur ajándoka.
A t. közgyűlésnek.
Kolozsvárt, febr. hó 20. 1873
alázatos szolgálja
Dr. Entz Géza
m. k. egyet. ny. r. tanár,
mint a muzeum egyet állattani
gyűjteményének őre.

A kolozsvári muzeumi Herbarium főtömege erdélyi növényeket bir, de vannak európai növények szép számban s azután egy pár százra menő exotikus növények is. A gyűjtemények még úgy vannak elrendezve, mint azok a tulajdonosoknál voltak, de a mi különben a conserválási állapotot illeti, mondhatni, hogy jó karban vannak a növények és, hogy ezekről egy igen gondosan és sok szakíserrel szerkesztett egyes levelekből álló névjajtsrom (Zettelcatalog) megvagy, melyben nem csak a példányok száma, hanem hazája is fel van említve, azonkívül pedig az is gondosan megjegyezve, kinek Herbariumából került a muzeumba. A Czetz, Pávai, Landos és Fuss féle gyűjtemények különösen fontosak, miután szép alapját képezik egy majd falállítandó erdélyi Herbariumnak.

A növények száma teszen 52,320 példányt, melyek részint virágos és törzs, részint csiranövények (Antho- Cormo és Bryophyta) és 1466 nemet 7316 fajjal képviselnek.

Dr. Kanitz Ágost,
egy. r. ny. tanár.

Egy szt.-pétervári levél a közép-ázsiai viszonyokról.

A mi közép-ázsiai hódításaink — írják Oroszországból — már sok pénzünket fölemészték s még semmi jövedelmet sem hajtanak. A turkesztáni deficit hivatalosan körülbelül négy millió ezüst rubelre tételt, de a valóságban — kétségkívül — sokkal többre rug. Azon figyelmetlenség a kiadásokban, melylyel a külpolitika érdekei kezeltek, mégis azon állapotot szülék, hogy az Ural-hegységen túl nem terjed a civilizáció, dacára minden hő vágyainknak. A közlekedés javítására, eltekintve azon postai összeköttetéstől, mely katonai és adminisztratív szempontból hozott létre, úgy szólva semmi sem történt. S minden bizonnyal még sokat fogunk inni a papíron, mely nagyon túrelmes, a közép-ázsiai vasutról, hacsak a Khivával támadt bonyodalmak e kérdésnek is más alakot nem adnak. Azon izgalom, mely Angolországban Oroszország terveivel szemben keletkezett, Nyugat-Európában nagyobb benyomást tett, mint azt egyelőre sejtani lehet. Ezt bizonyítja sajtónk, mely gondosan titkolódzik a nagy közönség előtt.

Legelőbb is rájöttünk arra, hogy közép-ázsiai sétáink komoly akadályra találtak, mire legkiáltóbb bizonyoságul szolgál gr. Schuwaloff küldetése. Ezen küldetés Sándor császár és tanácsosai pénzébe került csak, s feladva, természetesen semmi sincsen még. Az angol befolyás elleni csendes arczjáték, részint a kereskedelmi szerződés befejezésével, részint az intrika minden egyéb neménél látható volt.

Együttal azonban, bekövetkezhettek azon eshetőség, hogy nyílt összeütközéssé fajul a dolog, melynek idejét azonban itt csak ép annyira határozhatjuk meg, mint Londonban.

Ezen felfogás első jelét a had-, tengerészet és közlekedésügyi miniszterek megegyezésében találjuk, kik egy Közép-Ázsiába vezető utat terveznek. Ez alatt nem valamely kövezett ut, vagy hasonló értendő, mert itt sokkal több forog fenn. Olyan ut tervezetik, melyen gőzerő fog működni hegyen és vizen keresztül. Nem új ez eszme. Már néhány éve közbeszéd tárgyává vált nem csak a sziberiai, hanem a közép-ázsiai vasut is. A mi vasutenthusiáistáink a sivatagra építenék a vasutat. A mi az amerikaiak terveit illeti, az ő véleményüket nem kell az oroszokéval összehasonlítani.

A taschkendi vonal hosszában virágzó gyaratokra gondolnak, olyanokra, minők a „san-franciscói“ vonalon már valóban léteznek. De ez csak néhány tapasztalatlan journalista terve, még a komoly üzletemberek közt igen kevés találkozik, kiknél az orenburg-taschkendi vonal eszméje pártolókra talál. Ha azon távoli hely, mely Orenburgot a vasut által a birodalom központjával összeköti, becsles alá jut, akkor nem forog fönn kevesebb, mint 500 mérföldnyi vonal, mely sívár, ridég pusztaságon vezet keresztül. Ha pedig az építő anyagok, gépek és munkásokra szánt költségeket elemezzük, az legalább is 100 millió ezüst rubelig fog terjedni, melynek kamatja behozható nem lesz. Ekkor az orosz kereskedelem közép-Ázsiával — mely eddig nagy híré volt — igen csekély mérvűvé fog alászállani, egyszersmint kulturánk innen is, tul is tetemes változást fog szenvedni.

A föld megnépesítéséről szó sem lehet: 1-ör, mert uratlan földek a pusztákon nincsenek; 2-ör, mert a sós talaj nem alkalmas a szántásra.

Ezen viszonyok a kormány előtt nem ismeretlenek.

Ha mindazonáltal intézkedések tételnek egy vasut előállítására, mely birodalmunkat Közép-Ázsiával összekapcsolja, akkor ez intézkedések bizonyára Közép-Ázsiában fognak akadályra találni.

Azonban, a dolog természete hozza magával, hogy addig még sok szép idő fog eltelni, míg mi Pétervárott coupéba ülünk és Taschkend vagy Samarkandnál szállunk le.

De a kérdés elvben el van döntve.

A kivétel első lépései nyomban következni fognak.

Szívünköl óhajtanók ezt.

A „N. P.“ után

Karvázy József.

Külföldi hírek.

Franciaország az „Avenir National“ felvilágosítása szerint jövő május végeig a 4-ik milliárdot is lefizeti; ugyanez a államkincstárban már ismét 750 millió fog készen tartatni a hátralevő ötödik milliárd törlesztésére, úgy hogy legkésőbb aug. 15-ig egyetlen német katona sem lesz több Franciaországban.

Bazaine perében eddigelő 1140 tanu hallgattatott ki, ezek közül azonban csak 600 fog a hadi törvényszék előtt megjelenni. Ez utóbbi még most sem alakult meg, mert a kormány a bírák személyét illetőleg még nincs tisztában magával és neveiket csak az utolsó pillanatban fogja tudatni. Riviére tábornok jelentése, mely 400 oldalra terjed, ez idő szerint Pourcet tábornok kezében van. Beszél, hogy a kormány, zavargásoktól tartván a fővárosban, a pert valamely Párisból messzeeső nyugati városban akarja tárgyaltatni, e szándék fogyanatosítása azonban sok nehézségekbe ütköznék, ha tekintetbe vesszük, hogy a tanuk, kik majdnem naponta a törvényszék előtt fognak megjelenni, nagyobb részt Párisban vagy ennek közvetlen szomszédságában laknak. A per egyébiránt még sokáig elhúzódhatik részint azért, mert a törvényes formáságoknak még nincs elégtéve, részint — s ez a főök — mert a politikai viszonyok gátolják a per gyors keresztútvitelét.

Az angol parlamentben e hó 17-én az esküdt-székekre vonatkozó törvényjavaslat került második felolvasásra. A kormány ugyanis belátván, hogy az esküdt-széki intézmény alakjában némely osztályokra nézve rendkívül nyomasztó, s hogy folyton veszt tekintélyben a közvélemény előtt, magasabb qualificatiót szabott elő az esküdtre nézve az új törvényjavaslatban, elnyomván egyszersmind minden részrehajlást s azon visszaéléseket, melyek az esküdték kiszemelésénél eddig mindennapiak voltak. Emellett az esküdték száma 12-ről 7-re szál-littatik alá, kivéve gyilkossági vagy felségsértési eseteket midőn az előbbi szám marad. Végre a határozatok hozatalánál jövőre nem fog absolute egyhangu szavazás követeltetni.

A spanyol köztársaság elismerése az európai hatalmak részéről közelben várható.

A spanyol kormány a cortes elé törvényjavaslatot terjesztett, mely mindazoknak, kik köztársasági lázadásokban való részvételért vagy sajtóvétség miatt vizsgálatban vannak vagy elítéltek, amnesztiát ad. A javaslat indoklása a többiek közt azt mondja; „A köztársaság kormánya sajnálja, hogy a amnesztia jótéteményét a monarchikus pártokra ki nem terjesztheti.“ Ezen rideg nyilatkozatof némileg mérsékli azon körülmény, hogy a kormány kegyelmet adott mindazon carlista lázadónak, ki 14 nap alatt meghódol. Egyébiránt az ország különböző részeiből oly hírek érkeztek, melyek az ifju köztársaság jövőjét igen aggasztó színen tüntetik fel. A lázadások szaporodnak, s az izgatottság fokozott mérveket ölt.

ÚJDONSÁGOK.

Kolozsvár, február 25-én.

— **Az egyetemi törvényjavaslat** már készen van, de a miniszter ezt a folyó ülés-szak idején, mint hírtik, alig fogja előterjeszteni, minthogy a képviselőháza a teendők oly tömege várakozik, hogy akár terjeszti elő e javaslatot, akár nem, bizonyos, hogy azt a mostani ülésszakban tárgyalni nem lehet. Minthogy azonban az egyetem egyes karaiban bizonyos ügyek rendezése tovább nem halasztható, a miniszter ur ezen ügyeket, az illető facultások meghallgatásával, rendeleti uton készülni szabályozni, fentartva azonban az alkotandó törvénynek a végleges szabályozás jogát. A költségvetés megszavazása után a jogi karnál három új tanár kinevezése is várható.

— **Carneval.** A redout bérloje nagy színes plakátokon hirdeti azt a sok mindenfélét, mit ma az utcán és fenn a teremben láthatni. Először is d. u. 2 órákor soha nem látott diszes (?) bolondos menet csatangolja össze az utcákat úgy körülbelül 4 óráig. Ekkor a gyermekbál azonnal megkezdődik, melyet a szülék iránti tiszteltből Holländer Márton táncmester rendez; ez ellart 10 óráig. — A kicsinyek hazamenvén, a nagyok kezdik meg a mulatozást. Hogy valami meglepetés is

legyen számukra, tehát 11 órákor pompás narancs-eső — a bengaliai tűzfény el nem maradhat.

— **A farsang zárnapja** ma van. — Vessünk rövid visszapillantást a bálók sorozatára. Farsangunk szép és fényes bálókban gazdag volt, első helyen említjük meg a jogász-, a korcsolyázó-egylet-, a Kör- és az egyetemi ifjuság báljait; következtek: iparos-, tűzoltó-, Holländer- és a világiállítási bál. Alarcos báljaink sorozatát kétségtelenül a nőegylet második bálja nyithatja meg; kitűnőek valának: az első nőegyleti, a két színházi alarcosbálók és a vasárnapi a maga nemében első s nálunk egyetlen calico-bál; a vasuti tisztviselő bálja és a mai carneval zárja be a bálók sorozatát. — Eszerint 15 nagy bálunk volt a farsangon, ide nem számítva a sok házi mulatságot, dal-estélyeket és végül a nőegylet által rendezett „tom-bola“-estélyt.

— **Kedélyes házi táncestélyt** rendeztek tegnap este Holländer Márton táncmester szállásán többen; 20 pár vett részt. E zártkörű szépen sikerült mulatságról holnap számunkban bővebben fogunk megemlékezni.

— **Indian örökösödési jog.** G. Ross Browne kalandos utelirásában néhány érdekes adatot említ az indianok élet szokásaiból. Különösen sajtáságosak a primo-indianok fogalmai az örökösödési jogról. A primo-indianok — ugymond Browne — nem vesznek össze a végrendeleten, a rokonok közt ismeretlen az irigység és bírvagyó ügyvédek egy haldoklónak végperceit sem nyugtalanítják. A primo-indian egészen gondtalanul hajtja le fejét az örök nyugalomra, mert tudja, hogy halála után minden békével leend elintézve. Vagyona a törzstagok közt becsületesen szétosztatik, minél fogva a vagyonosak halála a községre nézve valóságos jótétemény. A falu minden lakosa meghívatik a temetésre és a sírnál nagy lakomát tartanak. A nők sírnak a férfiak bönnek s egyaránt mély gyászt öltenek, minek az által adnak kifejezést, hogy arcukat kátránnyal mázolják be. Minden, a mit a meghalt bir közvagyonná lesz. Gabonája — földje szétosztatnak, végre nejét annak adják oda, a ki kívánja.

— **Chinai fogalmak.** Mily tulajdonságokat kívánnak a chinaiak a költőben, a „Zhang Savay“ című lap következőkben tünteti föl: Külsőjének méltósága az elefántéhoz; a szemek élénksége a fogolyamadárhoz; szemének fénye a holdtöltéhez, tagjainak gyorsasága a szarvaséhoz hasonlítson és kész a költő.

— **Koronázási mise Amerikában.** Liszt koronázási miséjét Amerikában is San-Franciscóban nagy sikerrel adták elő Dohrmann vezetésével.

— **Salamon temploma.** Jerusálemben földalatti boltozatra találtak azon a helyen, hol Salamon temploma állott.

— **Gyümölcsmagvakból képeket** készít Oravicán egy ügyvéd Gizela főhercegnőnek nászajándéku, s melyek, mind mondják, valódi mesterművek.

— **Mi a katona?** E kérdésre egy metzi lap így felel: nőtől született, szenvedésre termett, csupaszra nyírt, éhséget, szomjot tűrő, besorozott, az örállomáson nyugodtan alvó, jobbra-balra sorakozó, a szakaszban soha se nevető, izzadó, borsót evő, egy évet szolgáló, két garassal díjazott, 3 télen át fázó, kétségbeesésből capituláló, avansirozó s ekkor másokat büntető, demokratákat gyűlölő, tábornokokat respectáló, leányokért élő-haló individuum.

— **Új magyar opera.** Erkel Ferencz közelebb nyújtja be „Brankovits György“ című operáját a pesti nemzeti színházhoz.

— **Bergheer színházában** tegnap, febr. 24-én nagy közönség előtt, általános tetszés közt, előadást tartott. Bűvészeti mutatványai meglepők: Felemlitendő mutatóványa egy hölgygyel, ki a légből emelkedik, mi Pepper tanár legújabb találmánya. Szellemindözései igen sikerültek, ilyeneket e téren csak Kratky Baschiktól láttunk, kit sok tekintetben fölülmul. Bergheer Bécs után Pesten is, honnan mostjött, huzamos ideig működött, s ez utóbbi helyen, mindig zsufolásig telt ház előtt, naponta két előadást tartott.

— **Ludvig József** kolozsvári rom. kath. főleemi tanító anyját, néhai Ludvig József özvegyét született Geng Józsefát tegnapelőtt szép számmal egybegyűlt gyászmenet kísérő ki örök nyugalomra. A gondos anya önfeláldozó szeretettel, lankadatlan szorgalommal igyekezett 15 évi özvegysege alatt 7 kiskoru gyermekei neveltetése által azok jövőjét biztosítani, s midőn fáradozásainak sikere fölött már csak örvendhetett: folyó hó 19-én reggel, csendes magányban — szélhűdés következtében — összeroskadva találták szomszéd laktársnői. Az 58 évre terjedt élet a következő éjj reggelén örök álmora szenderült a nélkül, hogy gyermekei s testvéreikhez pár búcsusztó intézhetett volna. Béke áldott hamvaira.

— **A „Délibábok hóse“** írója, mint a „Jónás lapja“ biztos forrásból értesül, Arany László.

— **„Magyar hírlapírók“** czímen Pesten közelebből egy könyv jelenik meg tollrajzokkal.

— **Új mozgató gép.** Lambrigot Párizsban egy új mozgató gépet mutatott be az iparos világnak, mely a szivattyuk, varró gépek, orgonák és a kisebb hajóknál igen előnyösön alkalmazható.

— **Vastemplom.** A varnsdorfi egyház Angol-honból vastemplomot rendelt meg; 35 ezer forintba kerül és felállítására 3 havi időt vesz igénybe.

— **Ez is statisztikai adat.** Budán mult évben 481 esküvő volt.

— **Csak két millió évenként.** Báro Rotschild fia házasodik, menyasszonya Rajner főherczeg udvarmestere, Messey grófnak leánya; minthogy azonban a fiatal Rotschild menyasszonya hitére tér át, az öreg ur e feletti boszuságában csak két millió jövedelmet ad fiának évenként. — Vajjon mit csinál a szegény ifju pár e csekély összeggel?

Nemzeti színház.

Hétfőn, febr. 24-én „Notre-damei toronyőr“, vagy Boldogasszony temploma harangozója.“ Irta Hugó Viktor, fordította Pály Elek. — Nem tudjuk, hogy került hétköznapi előadásra, e hosszu s már évek óta vasárnapi darab? De meg is látszott hatása a közönség csekély számán, mely a zártszék sorokban helyet foglalt.

Eszmeraldát Boér Emma kitűnően személyesíté s így méltán megérdemelte a tapsokat és azt a szép virágbokréttát, mely kiléptekor lábaihoz repült. Némethy Irma remekelt, megragadóan játszott, különösen az első felv., hol örülten keresi gyermekét és az utolsóban, hol feltalálja: előbb a kin és gyötrelmet, utóbb az anya kitörő örömet élethűen, meghatóan színezte. Mátrai, a vérbíró, Eszmeralda kintója, a reménytelen szerelem és féltékenység miatt végletekig — az orgyilkosságig lealacsonyuló ember jellemét a legkisebb részletben is igen találóan és szépen festé. — Szentgyörgyi (Quasimodo) a nyomorék s rut harangozó borzalmas alakját úgy maszkirozásban, mint játékával hűen állította előnk. — Dezső (Phobus) gyengén működött. — Az előadás általában sikerültnek mondható.

Arjegyzék. február. hó 20-án tartott hetivásárról (alsó a. mő középpár.) Tisztabuza 7 ft. 70 kr. Elegybuza 4 ft. 49 kr. Rozs 4 ft. 36 kr. Arpa 2 ft. 76 kr. Zab 1 ft. 40 kr. Törökbuza 3 ft. 56 kr. Pityóka 2 ft. 62 kr. Marhahus fontja 23. Kolozsvárt, február hó 20-án 1873.

Biasini gyorskocsi menetrendje szaporítása

1872. december 15-től.

Kolozsvár és Felvincz között naponta három gyorskocsi közlekedik, még pedig oly berendezéssel, hogy Kolozsvár, M.-Vásárhely és Maros-Vásárhely Kolozsvár között utazók Felvinczen soha se időznek, hanem mind a két irányban rögtön tovább utaznak. Indul Kolozsvárról Felvinczre reggeli 3 és 7 órákor (a hét órási indulás m.-vásárhelyi egyenes összekötés) és délután 4 órákor.

Felvinczről Kolozsvárra reggeli 5, délutáni 4 és éjjeli 1 órákor (ezen 1 órási indulás Kolozsvárra az egyenes összekötés Marosvásárhelyről).

Egy hely ára 1-ső, közbelső coupe Kolozsvárról Felvinczig vagy vissza 4 ft — hátulsó coupe, imperial 3 ft 50 kr.

Tordáról Kolozsvárra indul naponta háromszor reggeli 3, 7 és délutáni 6 órákor 1 hely ára 2 ft.

Kolozsvárról, Szamosujvár és Déésre naponta kétszer, reggeli 8 órákor és délután 3 órákor. Déésről Szamosujvár és Kolozsvárra naponta kétszer reggeli 7 és délutáni 1 órákor. Leszállított áron, Kolozsvárról 1 személy első, közbelső coupeba Szamosujvár vagy vissza 2 ft 30 kr., hátulsó coupe és imperial 1 ft 70 kr. Kolozsvárról Déésig vagy vissza első, közbelső coupe 3 ft, — hátulsó coupe és imperial 2 ft 50 kr.

Minden utas 30 font szabadpódogást vihet magával.

Kibédi Biasini Domokos.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

Nyiltér.

A temesvári sorshuzáson 22. febr. kihuzott számok:

89, 2, 51, 32, 6.

jövő huzás 8. márcz.

Közelebbi huzás budain 1 márcz. Zárás csütörtökön.

Borza
m. kir. lottó irodájában.

Bizonyítvány.

Tudományos vélemény
gyógyszerész
Wilhelm ur
csúsz- és közsvényellenes
vértisztító-theája
felől.

Ámbár a Wilhelm-féle vértisztító-thea ismert jeles tulajdonainál már régen nagyon híres, még is azt, tudományos vélemezés végett pontos szakértő vizsgálat alá vettem, mert a gyógyszeres jó tulajdonai efféle vizsgálatok által mind jobban kipuhatoltatnak s részrehajlatlanul megállítanak, úgy, hogy azután a közönség mind nagyobb és terjedelmesebb használatot tehet ily szerekkel.

A gyógyszerész Wilhelm F. ur által Neunkirchenben, Bécs mellett készített csúsz- és közsvényellenes vértisztító-theát boncz-vegytani, pharmacologiai-mikroskopikus, és dynamikus-physiologiai vizsgálat alá vettem, mert csak ily vizsgálat által állítható meg valamely szer valódi bece. E vizsgálat alapján a Wilhelm-féle vértisztító-theában finom, nemes, válogatott, kissé balsamos, megfelelően illatos, gyenge keserű s gazdagon kivonó, vértisztító növényanyagok vannak. E növényanyagokat senki sem képes különös névvel megnevezni, mert a tudomány még nem áll azon fokon, hogy vegytanilag megtudná biztosan határozni a szervi anyagok alkatrészeit, és efféle vegyületek Wilhelm-féle vértisztító-theája is. A tudományra nézve pedig nem szégyen bevallani azt, a mit még nem tud. Hanem ebből határozottan következik, hogy Wilhelm vértisztító-theáját senki sem tudja utánózni, s az utánzások soha sem hasonlíthatnak az eredetihez, mert senki sem ismeri alkatrészeit pontosan. A Wilhelm-féle vértisztító thea gazdag oly kivonó anyagokban, a melyek nem kártékonyak az egészségre, s még is az emberi test legkülönfélébb szenvedéseiben és betegségeiben rendkívüli gyógyszerővel és hatással bírnak, a mit minden nagy és jeles orvos iratai bizonyítanak, különösen pedig a következő és sok más szenvedésekben mutatkozott e thea a legnagyobb mérvben, rendkívül hathatós alkatrészei folytán, hasznosnak t. i. nemi, ideg- és mindenféle vérbajban, p. o. csúsz, közsvény, podagra, tagfájdalom, nemi gyengeség, nemi betegségek, véromlottság, vérhiány, görvél, kiütések, aranyér, magkiömlés sat. mindenféle máj-, mirigy-, vese és gyomorhajban, p. o. étvágyhiány, gyomorgyengeség, emésztési nehézségek, dugulás, sápkor, sárgaság, vizeles nehézségek, buskomorság, aszkor sat. sat.

A Wilhelm-féle vértisztító thea tehát határozottan azon egészségi szerek közé tartozik, a melyek a legkitünőbb tulajdonok által különösen nevezetesen általános használatra jogosan érdemel mind tágabb terjesztést és ajánlást, a mit ezennel meggyőződéseim szerint részrehajlás nélkül, a tudomány és igazság érdemeiben bizonyítok.

(P. H.)

Dr. HESS,

porosz kir. I. oszt. gyógyszerész, vizsgáló vegyész és gyógytani, gyógyászati, technikai, vegyész és egészségi cikkekre nézve tudományos szakértő.

Berlin, október 23-án 1871.

674 1—2
Hamisítástól és csalódástól óvás.

A megvételnél figyeljen a t. cz. közönség törvényes védhéllyemre és czégemre, a mely minden pakét külső oldalán látható, hogy hamisítvány által meg ne csalattassék.

A valódi Wilhelm-féle csúsz- és közsvény ellenes vértisztító-thea csak Wilhelm első nemzetközi csúsz- és közsvény ellenes vértisztító-theája gyárából Neunkirchenben, Bécs mellett, vagy a lapokban kijelölt raktárakból kapható.

Egy 8 adagra osztott pakét, orvosi utasítás szerint készítve, használati utasítással többféle nyelven 1 frt. csomagolás és helyegért 10 krajczár.

A közönség kényelme végett kapható még Wilhelm csúsz- és közsvényellenes vértisztító-theája.

Beszterczen: Dietrich és Fleischernél.
Gy.-Fehérvárt: Bíró M.-nál.
Brassóban: Jekelius A.-nál.
M.-Vásárhelyt: Bucher Miksánál.
N.-Bányán: Haracek J.-nél.
N.-Sajon: Milde A. orvosnál.
Budán: Wlassek Ed. gyógyszerésznél.
Pesten: Török J.
N.-Szebenben: Thalmayer és társánál.
Sz.-Régenben: Leonhardt S. és J.-nél.
Ségesvárt: Teutsch J. B.-nél.

Figyelmeztetés.

Megóvás végett családoktól kértük arra ügyelni, hogy Wilhelm csúsz- és közsvényellenes vértisztító-theája minden ragjegyén névönáson vörös színben látható legyen.

734

1—4

100 ezer
finom havanna szivar,
ezre 30 tallér.

Skatulyák 50 — 100 darabbal a pénz beküldése vagy utánvét mellett 3 1/2 és 3 tallérért megküldetnek.

Th. Laube és társa,
hannoveri szivar nagy-üzlete által
A nem tetsző fajta visszacsereztetik.

AIGNER LAJOS
pesti könyvárusnál **Pesten** megjelent és általa
STEIN JÁNOS

egyetemi könyvárusnál **Kolozsvárt** kapható és minden vidéki könyvkereskedésben megrendelhető

„P á r t k ü z d e l m e k”

korrajz.

II. Rákoczy György korából, történetű és érdekes esemény és jellemfestéssel, a Fenes és Gyalu közti nagy döntő csata részletes leírásával, hazafias és morális alapszöveggel

IRTA

Komáromy Ferencz

Ára 1 frt. o. é.

729

4—*

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)

gyógyít levelezés után a eskor szakorvossa dr. O. Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45.
E pillanatban 1000-nél több betege van kezelése alatt.

661 21—*

Egy hosszú öl tűzifa csak

15 frt.

682

helyt Kolozsvárt

24—*

Siessen mindenki szükségleteit addig beszerezni,

mig ezen fatömegből tart.

Raktár helyiség barátok-kertje sétatérutca.

Megrendelések **Keresztesy Pál** tulajdonosnál.

732 3—3

Bérbe adandó

Kolozsvár és Torda között a turi határon a hármast fogadónál — egy fogadóház hozzá tartozó színek, istálló, kerttel és 5 hold szántó, kaszáló helylyel együtt egy vagy több évre.

Értekezhetni levélben vagy szóval tulajdonos **Ferenczi Jánossal** Turban, utolsó posta Torda.

Tehenek, örüljétek!

Amerikában rövid idő óta egy igen fontos mezőgazdasági felfedezés történt, s nekem ottani összeköttetésekemmel fogva sikerült e kitalálást nevezetesen ezikkélni.

a cs. kir. osztrák birodalom részére raktárt kaphatni. Ez az

amerikai szabad. tehénfejő gép.

A következő előnyök minden fogalmat felülmúlnak:
1. E készülék használata, főlegessé tesz minden emberi segélyt, s az odallesztés oly egyszerű, hogy azt még gyermek is végrehajtja.
2. Az önfejű a tehénre jótékonyan hat, minek következtében ez a tejet utána bocsátja, s nagy poroz alatt az utódo csupig meg van fejve; míg ellenben a kézzel való fejés a tehénre nézve nagyon kényelmetlen, sőt sokszor károsnak is bizonyul, mert gyakran megtörténik, hogy a tehén a fejés alatt kirug vagy a tejet nem bocsátja, mi annál bizonyítéka, hogy az állat kollektán előrelépésnek van kitéve.
3. Ha a tehén beteges vagy túlsó dagadt, a gép nélkülözhetetlen, mert a kézzel való fejés csak fokozza a bajt, s ha nem fejtünk elvesz a tej.
E készülék rendkívül gyors elterjedése a gazdaságok és mások tulajdonosok által — kik e gépet használják — kiállított számlán bizonyítékok már elég biztosítékot nyújtanak az eredményekért.
E gép a legfinomabb ezüstből van készítve, ára pontos utasítással együtt 6 frt. 50 kr.
Kapható az egyedüli raktárban

Friedmann A.-nál.
Bécs, Praterstrasse Nr. 26.

Óvás. Rövid idő óta azt veszem észre, hogy más, nem igen ösmeretes czégek az én metszvényeimet és hirdetményeimet használják, hogy a t. cz. közönséget tévútra vezessék. Ezen tehénfejő gép egyes egyedül és valódi — ezüstből — csakis nálam kapható; minden más hirdettettek utánzóttak, rozszak és hamisak.

272 1—25

A hirdlapokban bármely

könyvkereskedés által

hirdetett könyvek, hangjegyek, általam

gyorsan és

azonnal kaphatók.

Demjén László

A legújabb könyvek az iródom minden ágából azonnal kaphatók vagy megrendelhetők s

videkre is rögtön elküldetnek

Legújabb hangjegyek. Irásai iratok és képes könyvek minden kor számára. Im-a és ajtatossági könyvek, egyeztető olcsó, igazságtalan díszkötésben. Iskolai könyvek, melyek válságlekban.

m. k. egyetemi könyvtár

Kolozsvárt

(620) 20—*

Zongorák 300 fttől 450 fttig.

Pianinok 350 fttől 450 fttig.

Használt zongorák 80 fttől 180 fttig.

a legolcsóbb áron a minőség szerint, jótállás mellett.

Demjén László

m. k. egyetemi könyvárusnál Kolozsvárt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvár története.

Oklevéltárral. (I.) Ős-, ó- és középkor. (513. Kr. e. — 1540. Kr. u.)

Egy külön kötet világegyetítő rajzokkal. (36 tábla.)

Irtá Jakab Elek.

128—*

Ára 10 frt.

(327)

E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradandó emléket emelt. Siessen tehát e város értelmes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjesztetni, hogy a nagyszorgalmu és szaktudós íróba minél több kedvet öntsön e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az ujabbrak története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklődéssel fogja lapozgatni és benne buvátkodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Szekely oklevéltár.

Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,

szerkesztette

Szabó Károly.

I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.